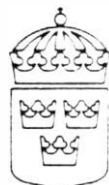

Motion till riksdagen

1989/90:Ub269

av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Statsbidrag till vissa fristående skolor

Mot.
1989/90
Ub269–275

De fristående skolorna i Sverige befinner sig i en paradoxal situation. De märker ett ökande intresse både från familjer och det allmänna skolväsendet men samtidigt blir de ekonomiska betingelserna allt besvärligare. Flera friskolor befinner sig just nu på randen till konkurs och nedläggning.

För stat och kommun innebär nedläggningar av friskolor att eleverna som gått där måste beredas plats i det allmänna skolväsendet, vilket är dyrare än att se till att friskolorna kan leva vidare.

Vi utgår från att friskolornas situation kommer att förbättras i och med införandet av ett nytt statsbidragssystem 1991. Men frågan är hur många friskolor som klarar sig fram till den tidpunkten. Syftet med denna motion är att aktualisera frågan om ett extra bidrag – ett överlevnadsbidrag – till de mest utsatta friskolorna, så de får en chans att klara sig över till det nya statsbidragssystemet.

Friskolornas ökande betydelse för det allmänna skolväsendet kan belysas med exempel från waldorfskolorna.

Genom kurser, föredrag, studiebesök och pedagogdagar är waldorflärare inbegripna i en fortlöpande dialog med sina kolleger i grundskolan. Intresset från grundskolans sida är mycket stort, och som en del i förnyelsearbetet inom grundskolan försöker många lärare att applicera "waldorf-metoder" i sin dagliga undervisning. Högskolan för lärarutbildning i Stockholm har beslutat inrätta en 20-poängskurs i waldorfpedagogik förlagd till Rudolf Steiner-seminariet i Järna för att möta det växande intresset. Flera liknande aktiviteter förbereds på andra håll i landet. På fyra orter finns klasser som försöker applicera waldorfpedagogik inom grundskolans ram.

Vid de 8 waldorfskolor som haft statsbidrag från 1983 fanns läsåret 1987/88 152 pedagogiska heltidsjänster med en genomsnittlig undervisning om 23,6 veckotimmar. Den icke schemalagda arbetstiden i en waldorfskola är mycket stor dels på grund av pedagogikens särskilda krav och dels på grund av skolornas särskilda organisation. Några större möjligheter till biinkomster för lärarna finns inte. Genomsnittslönen för dessa lärare var 6 929 kr/månad brutto. En mellanstadielärare hade enligt SCB 11 570, dvs. 67 % mer. För att waldorflärarna skall kunna motsvara förväntningarna som ställs på dem, bl.a. från grundskolan, måste de få en rimlig chans att kunna leva på sina löner.

En undersökning som gjordes läsåret 1985/86 vid alla då existerande waldorfskolor gav vid handen att föräldrarna då stod för genomsnittligt 40 % av den totala kostnaden per elev, som var 12 470 kr. Det kan tilläggas att den totala kostnaden per elev vid de kommunala skolorna i Stockholm kalenderåret 1985 var ca 35 000 kr, om man lägger samman statliga och kommunala medel. Proportionerna mellan de redovisade kostnadsbilderna torde inte ha ändrats nämnvärt sedan dess.

Många tror att waldorfskolorna i huvudsak är till för ekonomiskt välsituerade föräldrar. De undersökningar som har gjorts pekar emellertid i en annan riktning. Den hittills grundligaste analysen har gjorts vid Martinskolan i Stockholm och gav vid handen att Martinskolans föräldrar har lägre inkomst än riksgenomsnittet inom samtliga undersökta grupper (gifta/sambor med barn, par med en, respektive två förvärvsarbetsande föräldrar, ensamstående med barn). Intressant att studera i sammanhanget är även Sixten Marklunds utvärdering, SÖ-rapport R 86:23 s. 123. Till bilden hör att andelen ensamstående föräldrar har visat sig vara genomsnittligt mycket högre vid undersökta waldorfskolor än i landets grundskolor.

Inga elever brukar avvisas från waldorfskolor av ekonomiska skäl. De föräldrar som behöver nedsatt avgift eller fullständig avgiftsbefrielse brukar få det. Betalningssystemet är solidariskt, dvs. de föräldrar som har möjlighet härtill erlägger i någon form avgifterna indirekt för dem som inte har råd.

Det ekonomiska läget för vissa waldorfskolor är för närvarande mycket prekärt. De allvarligaste problemen finns vid Rudolf Steinerskolan i Göteborg, Rudolf Steinerskolan i Norrköping och Waldorfskolan i Örebro. Skolornas situation blir snart ohållbar, om ingen grundläggande förändring i bidragshänseende kommer till stånd senast under läsåret 1990/91.

För närvarande utgår statsbidrag till fristående skolor motsvarande drygt en tredjedel av det genomsnittliga statsbidraget per elev i det kommunala skolväsendet. Om vissa fristående skolor måste upphöra med sin verksamhet, kommer detta att leda till ökade kostnader för statsverket när det gäller bidrag till det kommunala skolväsendet, eftersom eleverna befinner sig i skolpliktig ålder och kommer att gå till detta skolväsende vid en avveckling av skolorna.

Med hänsyn till de särskilda omständigheterna bör staten – i avvaktan på ett nytt statsbidragssystem för hela skolväsendet – lämna ett temporärt bidrag till vissa fristående skolor för budgetåret 1990/91. Syftet med bidraget skall vara att rädda de skolor från nedläggning som nu hotas av konkurs (jfr. prop. 1981/82:25 s. 50). Förslag om ett särskilt kompletterande bidrag bör läggas fram i tilläggsbudget för 1990/91.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag om överlevnadsbidrag

till vissa nedläggningshotade skolor för budgetåret 1990/91 på tilläggsbudget.

Mot. 1989/90
Ub269

Stockholm den 25 januari 1990

Lars Leijonborg (fp)

Carl-Johan Wilson (fp)

Margitta Edgren (fp)

Barbro Westerholm (fp)